

صلى الله عليه وسلم



دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی
پایان نامه دوره کارشناسی ارشد
رشته: تاریخ و فلسفه آموزش و پرورش
گرایش: تعلیم و تربیت اسلامی

عنوان پایان نامه : بررسی تحلیلی ابعاد تربیتی سیمای حضرت موسی (ع) در قرآن کریم

استاد راهنما : دکتر سعید بهشتی
استاد مشاور : دکتر فرخنده مفیدی
استاد داور : دکتر سید صدر الدین شریعتی

دانشجو : مریم شیخ

تاریخ دفاع : بهمن ۱۳۹۲

تقدیم

تقدیم به

ساحت مقدس حضرت ختمی مرتبت ، خاتم النبیین و شمع فروزان نبوت ، پیامبر عشق و دوستی ، حضرت محمد مصطفی (ص) ...

تقدیم به

همه پیامبران عظیم الشانی که نام زیبایشان در سر سلسله تاریخ نبوت چون خورشید تا قیامت می درخشد...

تقدیم به

پیامبر رنج دیده و پیامبری که در راه هدایت قومش سختی های زیادی را متحمل شد ، " حضرت موسی " که این دیباچه ناچیز را تقدیم ساحت مقدس وی می کنم ...

و هم چنین عشق و ارادتم را به ساحت مقدس الهی ترین مادر اسطوره های نور ، ام الاءمه حضرت فاطمه زهرا (س) و آخرین ذخیره الهی ، موعود روز های پر از انتظار ، حضرت بقیه ا... روحی له الفداء عرضه می دارم که به من توفیق عنایت فرمودند تا این تلاش ناچیز را به محضر ایشان تقدیم نمایم .

تشر و قدر دانی

این پایان نامه حاصل الطاف و هم فکری اساتید بزرگواری است که با راهنمایی و ارشاد ، راه این تحقیق را هموار ساختند .

مراتب قدردانی و امتنان خود را نسبت به هدایت ها و ارشادات روشنگر و دلسوزانه حضرت استاد حجة الاسلام و المسلمین جناب آقای دکتر سعید بهشتی ، که با سعه صدر سخنان نگارنده را جهت داده و تعالی بخشیدند ، ابراز می دارم .

و تقدیر و تشکر می کنم از استاد ارجمندم ، سرکار خانم دکتر فرخنده مفیدی که از مقام علمی ایشان در طول دوره تحصیل در دانشکده ، خصوصاً در رابطه با مشورت این پایان نامه ، بهره ها بردم .

و هم چنین از حجة الاسلام و المسلمین جناب آقای دکتر سید صدرالدین شریعتی که زحمت داوری این تحقیق را به عهده گرفتند و با بازخوانی مطالب در جهت اصلاح این تحقیق قدم نهادند ، تشکر و قدردانی می نمایم .

در پایان از پدر و مادر بزرگواریم که همواره از دعای خیر و زحمات بی دریغ ایشان در طول زندگیم برخوردار بوده ام ، و برادر عزیزم که در طول تحقیق یاری گرم بود ، کمال تشکر و قدردانی دارم .

از خداوند متعال خواستارم که توفیق جبران زحمات همه این عزیزان را به این بنده کوچکش مرحمت فرماید .

چکیده:

بدون تردید یکی از مسائلی که در فرهنگ اسلامی مورد توجه فراوان بوده و هست، مسأله تربیت و سازندگی شخصیت انسان هاست. و این نکته به خوبی در آیات متعدد قرآن کریم، سیره انبیاء الهی و امامان معصوم (ع) مشهود است. در حقیقت یکی از علل بعثت انبیاء الهی و اهداف رهبران بزرگ در طول تاریخ، تربیت انسان ها و افراد مومن و شایسته بوده است. با وجود این، جای تحقیق علمی عمیق و جامع در ارتباط با استخراج و تدوین دیدگاه اسلام در خصوص تربیت، در جوامع اسلامی و از جمله در کشور ما خالی است.

تحقیق حاضر در راستای رفع این کمبود و با هدف بررسی ابعاد تربیتی سیمای حضرت موسی (ع) در قرآن کریم، در قالب سه بخش ابعاد گفتاری، کرداری، گفتاری - کرداری صورت پذیرفته و در پنج فصل تنظیم گردیده است. فصل اول به کلیات تحقیق اختصاص یافته است. فصل دوم حاوی مبانی نظری و پیشینه تحقیق است. فصل سوم مشتمل بر روش تحقیق می باشد. در فصل چهارم روش های تربیتی حضرت موسی (ع) در قرآن کریم در قالب سه بخش روش های گفتاری، کرداری، گفتاری - کرداری به تفصیل بررسی شده است و بالاخره در فصل پنجم خلاصه نتایج و پیشنهادها مطرح گردیده است.

این تحقیق از نوع تحقیقات کاربردی و روش آن توصیفی - تحلیلی است. مهم ترین نتایج حاصل از این تحقیق به این شرح است: روش های تربیتی گفتاری حضرت موسی (ع) در قرآن کریم عبارتند از: روش یادآوری نعمت های الهی - روش استفهامی - روش موعظه حسنه - روش تبشیر - روش انذار - روش استدلال عقلانی - روش ایجاد امید و از میان برداشتن یأس - روش عبرت آموزی - روش محبت ورزی - روش سخن گفتن متناسب با موقعیت - روش نرم گویی - روش صراحت در گفتار - روش امر به معروف و روش مناظره.

روش های تربیتی کرداری حضرت موسی (ع) در قرآن کریم حاوی: روش اعجاز - روش ابتلاء - روش هجرت - روش عدالت ورزی - روش عفو - روش تکریم و روش همکاری، است.

روش های تربیتی گفتاری - کرداری حضرت موسی (ع) در قرآن کریم عبارتند از: روش براءت - روش مبارزه با خرافه - روش توبه - روش تنبیه - روش تواضع - روش توجه به نیازهای مادی و روش مقابله به مثل.

واژگان کلیدی: حضرت موسی (ع) - روش های تربیتی - قرآن کریم

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
فصل اول : کلیات تحقیق	
۱-۱- مقدمه	۳
۲-۱- بیان مسأله.....	۳
۳-۱- اهمیت و ضرورت پژوهش	۴
۴-۱- اهداف تحقیق	۷
۵-۱- سوالات تحقیق	۷
۶-۱- تعریف اصطلاحات	۷
۱-۶-۱- تربیت	۷
۲-۶-۱- موسی	۸
۳-۶-۱- ابعاد	۹
۴-۶-۱- روش	۹
۵-۶-۱- سیما	۱۰
۶-۶-۱- قرآن کریم	۱۰

فصل دوم : مبانی نظری و پیشینه تحقیق

۱-۲- مقدمه.....	۱۳
۲-۲- مبانی نظری	۱۴

- ۱۵ ۱-۱-۲- مفهوم تربیت
- ۱۷ ۲-۲-۲- ضرورت تربیت
- ۱۹ ۳-۲-۲- مفهوم تربیت دینی
- ۲۱ ۴-۲-۲- ابعاد تربیت دینی
- ۲۱ ۱-۴-۲-۲- تربیت اخلاقی
- ۲۳ ۲-۴-۲-۲- تربیت اجتماعی
- ۲۴ ۳-۴-۲-۲- تربیت عبادی
- ۲۵ ۴-۴-۲-۲- تربیت عاطفی
- ۲۵ ۵-۴-۲-۲- تربیت سیاسی
- ۲۷ ۶-۴-۲-۲- تربیت جسمانی
- ۲۸ ۵-۲-۲- مفهوم تربیت دینی از دیدگاه اسلام
- ۲۹ ۶-۲-۲- ضرورت تربیت دینی از دیدگاه اسلام
- ۳۲ ۷-۲-۲- جایگاه قرآن در تربیت دینی از دیدگاه اسلام
- ۳۳ ۸-۲-۲- موسی کلیم الله
- ۳۷ ۳-۲- جمع بندی مبانی نظری
- ۳۸ ۴-۲- پیشینه تحقیق
- ۳۸ ۲-۴-۲- پایان نامه ها

۳۹ ۳-۴-۲ مقالات

۴۰ ۴-۴-۳ جمع بندی پیشینه

فصل سوم : روش شناسی تحقیق

۴۲ ۱-۳ مقدمه

۴۲ ۲-۳ نوع تحقیق

۴۳ ۳-۳ روش تحقیق

۴۵ ۴-۳ روش و ابزار جمع آوری اطلاعات

فصل چهارم : یافته های تحقیق

۴۷ ۱-۴ مقدمه

۴۸ ۲-۴ بررسی سوال اول تحقیق : روش های تربیتی گفتاری حضرت موسی (ع) در قرآن کریم چیست؟

۴۸ ۱-۲-۴ روش یاد آوری نعمت های الهی

۴۸ ۱-۱-۲-۴ مفهوم شناسی تذکر و یاد آوری

۴۹ ۲-۱-۲-۴ مفهوم شناسی نعمت

۵۱ ۳-۱-۲-۴ روش یاد آوری نعمت ها در گفتار حضرت موسی (ع)

۵۱ الف- یاد آوری نعمت ها به فرعون

۵۳ ب- یاد آوری نعمت ها به قوم

۵۳ ب-۱- نعمت های سه گانه

۵۵ ب-۲- نعمت آزادی ، استقلال و قانون عادلانه

- ب-۳- نعمت ایام الله ۵۶
- ۴-۲-۲- روش استفهامی ۵۸
- ۴-۲-۲-۱- مفهوم شناسی استفهام ۵۸
- ۴-۲-۲- روش استفهامی در گفتار حضرت موسی (ع) ۵۹
- الف - کاربرد روش استفهامی در برابر فرعون ۵۹
- الف-۱- اولین گام در مأموریت ۵۹
- الف-۲- پرسش کلیدی و سرنوشت ساز ۶۰
- الف-۳- اتهام فرعون و پاسخ حضرت موسی (ع) ۶۲
- ب- کاربرد روش استفهامی در برابر ساحران ۶۳
- ج- کاربرد روش استفهامی در برابر قوم بنی اسرائیل ۶۴
- ج-۱- تقاضای بت پرستی ۶۴
- ج-۲- فتنه گوساله پرستی ۶۶
- ۴-۲-۳- روش موعظه حسنه ۶۸
- ۴-۲-۳-۱- مفهوم شناسی موعظه ۶۸
- ۴-۲-۳- روش موعظه در گفتار حضرت موسی (ع) ۷۱
- ۴-۲-۴- روش تبشیر ۷۳
- ۴-۲-۴-۱- مفهوم شناسی تبشیر ۷۳

- ۷۵ ۲-۴-۲-۴- روش تبشیر در گفتار حضرت موسی (ع)
- الف- کاربرد روش تبشیر در برابر قوم بنی اسرائیل ۷۵
- الف- ۱- بشارت حضرت موسی (ع) به صابرين ۷۵
- الف- ۲- بشارت حضرت موسی (ع) به آزار دیدگان ۷۷
- ۵-۲-۴- روش انذار ۷۹
- ۱-۵-۲-۴- مفهوم شناسی انذار ۷۹
- ۲-۵-۲-۴- روش انذار در گفتار حضرت موسی (ع) ۸۱
- الف- انذار کاخ نشینان ۸۱
- ب- انذار فرعون ۸۳
- ج- انذار ساحران ۸۴
- د- انذار قوم بنی اسرائیل ۸۴
- د- ۱- ورود به سرزمین مقدس ۸۴
- د- ۲- انذار گوساله پرستان ۸۶
- د- ۳- انذار اسرافکاران ۸۷
- ۶-۲-۴- روش دعا ۸۸
- ۱-۶-۲-۴- مفهوم شناسی دعا ۸۸
- ۲-۶-۲-۴- روش دعا در گفتار حضرت موسی (ع) ۹۰

- الف - دعا پس از کشتن قبطی ۹۰
- ب - دعا پس از ورود به مدین ۹۱
- ج - دعا و درخواست سعه صدر از خداوند ۹۳
- د - دعا پس از ماجرای نمایندگان بنی اسرائیل در میعادگاه ۹۶
- ه - دعا پس از گرفتاری قوم در ماجرای گوساله سامری ۹۸
- ۴-۲-۷- روش استدلال عقلانی ۱۰۰
- ۴-۲-۷-۱- مفهوم شناسی استدلال عقلانی ۱۰۱
- ۴-۲-۷-۲- روش استدلال عقلانی در گفتار حضرت موسی (ع) ۱۰۲
- ۴-۲-۸- روش ایجاد امید و از میان برداشتن یأس ۱۰۶
- ۴-۲-۸-۱- مفهوم شناسی امید ۱۰۶
- ۴-۲-۸-۲- روش ایجاد امید و از میان برداشتن یأس در گفتار حضرت موسی (ع) ۱۰۷
- الف - ایجاد امید در قوم بنی اسرائیل ۱۰۷
- الف-۱- اقلیت گروندگان ۱۰۷
- الف-۲- وعده خداوند به صابرين ۱۰۹
- الف-۳- آزار دیدگان ۱۰۹
- ۴-۲-۹- روش عبرت آموزی ۱۱۱
- ۴-۲-۹-۱- مفهوم شناسی عبرت ۱۱۱

- ۲-۹-۲-۴- روش عبرت آموزی در گفتار حضرت موسی (ع)..... ۱۱۳
- ۱۰-۲-۴- روش محبت ورزی ۱۱۵
- ۱-۱۰-۲-۴- مفهوم شناسی محبت..... ۱۱۶
- ۲-۱۰-۲-۴- روش محبت ورزی در گفتار حضرت موسی (ع) ۱۱۷
- ۱۱-۲-۴- روش سخن گفتن متناسب با موقعیت..... ۱۱۹
- ۱-۱۱-۲-۴- مفهوم شناسی بحث..... ۱۱۹
- ۲-۱۱-۲-۴- روش سخن گفتن متناسب با موقعیت در گفتار حضرت موسی (ع) ۱۲۰
- الف - شناخت موقعیت در برابر فرعون ۱۲۰
- ب- شناخت موقعیت در برابر قوم بنی اسرائیل ۱۲۲
- ۱۲-۲-۴- روش نرم گویی ۱۲۴
- ۱-۱۲-۲-۴- مفهوم شناسی نرم گویی..... ۱۲۴
- ۲-۱۲-۲-۴- روش نرم گویی در گفتار حضرت موسی (ع) ۱۲۵
- ۱۳-۲-۴- روش صراحت در گفتار ۱۲۸
- ۱-۱۳-۲-۴- مفهوم شناسی صراحت در گفتار..... ۱۲۸
- ۲-۱۳-۲-۴- روش صراحت در گفتار در گفتار حضرت موسی (ع) ۱۲۹
- ۱۴-۲-۴- روش امر به معروف ۱۳۲
- ۱-۱۴-۲-۴- مفهوم شناسی امر به معروف ۱۳۲

- ۲-۴-۱۴-۲- روش امر به معروف در گفتار حضرت موسی (ع) ۱۳۳
- الف- امر به معروف در برابر قوم بنی اسرائیل ۱۳۳
- الف-۱- ایمان آورندگان ۱۳۳
- الف-۲- عمل به تورات ۱۳۴
- الف-۳- ورود به سرزمین مقدس ۱۳۵
- ۲-۴-۱۵- روش مناظره ۱۳۶
- ۲-۴-۱۵-۱- مفهوم شناسی مناظره ۱۳۶
- ۲-۴-۱۵-۲- روش مناظره در گفتار حضرت موسی (ع) ۱۳۷
- ۳-۴- بررسی سوال دوم: روش های تربیتی کرداری حضرت موسی (ع) در قرآن کریم چیست؟ ۱۳۹
- ۳-۴-۱- روش اعجاز ۱۳۹
- ۳-۴-۱-۱- مفهوم شناسی اعجاز ۱۳۹
- ۳-۴-۱-۲- روش اعجاز در کردار حضرت موسی (ع) ۱۴۱
- الف - معجزات بقعه مبارکه طوی ۱۴۱
- ب- معجزه در روز زینت ۱۴۳
- ج- معجزه شکافته شدن دریا ۱۴۵
- د- معجزه چشمه های دوازده گانه ۱۴۷
- ه - معجزه معرفی قاتل ۱۴۹

- ۱۵۱..... ۲-۳-۴- روش ابتلاء
- ۱۵۱..... ۱-۲-۳-۴- مفهوم شناسی ابتلاء
- ۱۵۳..... ۲-۲-۳-۴- روش ابتلاء در کردار حضرت موسی (ع)
- ۱۵۹..... ۳-۳-۴- روش هجرت
- ۱۵۹..... ۱-۳-۳-۴- مفهوم شناسی هجرت
- ۱۶۱..... ۲-۳-۳-۴- روش هجرت در کردار حضرت موسی (ع)
- ۱۶۴..... ۴-۳-۴- روش عدالت ورزی
- ۱۶۴..... ۱-۴-۳-۴- مفهوم شناسی عدالت
- ۱۶۵..... ۲-۴-۳-۴- روش عدالت ورزی در کردار حضرت موسی (ع)
- ۱۶۹..... ۵-۳-۴- روش عفو
- ۱۶۹..... ۱-۵-۳-۴- مفهوم شناسی عفو
- ۱۷۱..... ۲-۵-۳-۴- روش عفو در کردار حضرت موسی (ع)
- ۱۷۲..... ۶-۳-۴- روش تکریم
- ۱۷۲..... ۱-۶-۳-۴- مفهوم شناسی تکریم
- ۱۷۵..... ۲-۶-۳-۴- روش تکریم در کردار حضرت موسی (ع)
- ۱۷۷..... ۷-۳-۴- روش همکاری
- ۱۷۷..... ۱-۷-۳-۴- مفهوم شناسی همکاری

- ۱۷۷.....۴-۳-۷-۲- روش همکاری در کردار حضرت موسی (ع).....
- ۴-۴- بررسی سوال سوم: روش های تربیتی گفتاری - کرداری حضرت موسی (ع) در قرآن کریم چیست؟...۱۸۱
- ۴-۴-۱- روش براءت.....۱۸۱
- ۴-۴-۱- مفهوم شناسی براءت.....۱۸۱
- ۴-۴-۱-۲- روش براءت در گفتار و کردار حضرت موسی (ع).....۱۸۲
- الف - براءت از فرعون.....۱۸۲
- ب- براءت از کافران.....۱۸۳
- ج- براءت از آزاردهندگان.....۱۸۴
- د- براءت از سامری.....۱۸۵
- ۴-۴-۲- روش مبارزه با خرافه.....۱۹۰
- ۴-۴-۲-۱- مفهوم شناسی خرافه.....۱۹۰
- ۴-۴-۲-۲- روش مبارزه با خرافه در گفتار و کردار حضرت موسی (ع).....۱۹۱
- الف - مبارزه با خرافه در برابر قوم بنی اسرائیل.....۱۹۱
- الف-۱- مبارزه با بت پرستی.....۱۹۱
- الف-۲- توییح بنی اسرائیل پس از میقات.....۱۹۲
- ۴-۴-۳- روش توبه.....۱۹۵
- ۴-۴-۳-۱- مفهوم شناسی توبه.....۱۹۶

- ۱۹۷..... (ع) ۴-۳-۲-۱ روش توبه در گفتار و کردار حضرت موسی (ع) ۱۹۷
- الف - کاربرد روش توبه در برابر قوم بنی اسرائیل ۱۹۷
- الف-۱- فتنه بزرگ قوم بنی اسرائیل ۱۹۷
- الف-۲- قوم بنی اسرائیل و کوه طور ۱۹۸
- الف-۳- وعده حضرت موسی (ع) ۱۹۹
- ۴-۴-۴-۲ روش تنبیه ۲۰۱
- ۴-۴-۴-۱- مفهوم شناسی تنبیه ۲۰۲
- ۴-۴-۴-۲- روش تربیتی تنبیه در گفتار و کردار حضرت موسی (ع) ۲۰۳
- الف - تنبیه قوم بنی اسرائیل ۲۰۳
- الف-۱- تنبیه اعراض کنندگان ۲۰۳
- الف-۲- تنبیه سامری ۲۰۵
- الف-۳- تنبیه با بلاهای شش گانه ۲۰۵
- الف-۴- تنبیه گوساله پرستان ۲۰۹
- ۴-۴-۵- روش تواضع ۲۱۱
- ۴-۴-۵-۱- مفهوم شناسی تواضع ۲۱۱
- ۴-۴-۵-۲- روش تواضع در گفتار و کردار حضرت موسی (ع) ۲۱۲

- الف - تواضع در برابر برادر ۲۱۲
- ب- تواضع در برابر استاد ۲۱۳
- ۴-۴-۶- روش توجه به نیاز های مادی ۲۱۶
- ۴-۴-۶-۱- مفهوم شناسی نیاز های مادی ۲۱۷
- ۴-۴-۶-۲- توجه به نیاز های مادی در سیره حضرت موسی (ع) ۲۱۷
- الف- بنی اسرائیل و چشمه های دوازده گانه ۲۱۷
- ب- تأمین مسکن بنی اسرائیل ۲۱۹
- ۴-۴-۷- مقابله به مثل ۲۲۰
- ۴-۴-۷-۱- مفهوم شناسی مقابله به مثل ۲۲۰
- ۴-۴-۷-۲- روش مقابله به مثل در گفتار و کردار حضرت موسی (ع) ۲۲۱
- الف- در برابر فرعون ۲۲۱
- ب- مقابله به مثل در تعیین روز ۲۲۳

فصل پنجم : خلاصه و نتیجه گیری

- ۵-۱- مقدمه ۲۲۵
- ۵-۲- مروری اجمالی بر یافته های تحقیق ۲۲۵
- ۵-۳- نتایج ۲۲۵
- ۵-۳-۱- خلاصه نتایج مربوط به سوال اول ۲۲۵
- ۵-۳-۲- خلاصه نتایج مربوط به سوال دوم ۲۳۳

۳-۳-۵- خلاصه نتایج مربوط به سوال سوم ۲۳۶

۴-۵- محدودیت ها ۲۴۰

۵-۵- پیشنهاد ها ۲۴۰

۱-۵-۵- پیشنهاد های پژوهشی ۲۴۰

۲-۵-۵- پیشنهاد های کاربردی ۲۴۱

منابع ۲۴۲

فصل اول : کلیات تحقیق

۱-۱- مقدمه

در این فصل، تلاش محقق بر این بوده است که در یک چهارچوب منطقی و علمی طرح تحقیق خود را ارایه نماید که به همین منظور پس از عنوان تحقیق در قالب مقدمه به صورت مختصری به موضوع تحقیق پرداخته و سعی شده است از این طریق ضمن ارایه یک تصویر نسبتاً روشن برای مخاطب خود، هم زمینه را برای درک بهتر مطالب مندرج در طرح فراهم نمود و هم هدف های تحقیق را توجیه نماید.

پس از آن در قالب بیان مسأله به روشنی موضوع مورد نظر مطرح شده و سعی شده است به دور از هر گونه ابهام مسأله ای که به دنبال آن بوده است را تصریح نماید.

سپس دلایل محقق برای اهمیت و ضرورت پرداختن به این موضوع مورد بررسی قرار گرفته است. آن گاه اهداف تحقیق در دو دسته کل و ویژه بیان شده است. سپس به بیان سوالات تحقیق در قالب دو دسته اصلی و فرعی پرداخته شده است.

این تحقیق از نوع تحقیقات توصیفی - تحلیلی (تحلیل محتوا) است و مطالعات آن به صورت کتابخانه ای صورت گرفته است و در پایان هم تعریف واژگان اساسی به کار گرفته شده در تحقیق، ارایه شده است.

۱-۲- بیان مسأله

انسان، شگفت انگیزترین آفریده خدای بزرگ و والاترین نشانه قدرت بی منتهای اوست. انسان، مستعد اتصاف به همه صفات و کمالات الهی است. او را خلق کرد تا به مقام قرب الهی و جانشینی خدا در زمین برسد "إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً" (بقره / ۳۰) و این سیر جز با تربیت صحیح محقق نخواهد شد. حقیقت انسان، ملکوتی است که با طی مراتب قوس نزولی در این عالم خاکی سکنی گزیده است و تربیت تنها راه دستیابی به آن حقیقت مقدس است. پیام آوران الهی آمده اند تا زمینه های این تحول بزرگ را در وجود انسان فراهم آورند و مجری اراده حق تعالی در "إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا" (انسان / ۳) باشند چرا که اعتقاد به وجود آنان و تأدب به آداب، دستورات و اخلاقیات آن بزرگواران تأثیر تربیتی تعلیمی و روشی عمیقی بر زندگانی انسان می گذارد و می تواند چراغی پر فروغ در کوره راه های ظلمانی تحیر و گمراهی باشد. تردیدی نیست که اگر انسان بر اساس معیارهای الهی تربیت نشود در همان مرتبه حیوانیت باقی خواهد ماند.

حضرت موسی (ع) نیز یکی از این پیامبران بزرگ الهی است که خداوند متعال در ضمن ۱۳۶ آیه از وی نام برده است و مراحل مختلف رسالت آن حضرت و هم چنین خصوصیات شخصیتی شان با عالی ترین مضامین و نیکو ترین وجه در ۹۰۰ آیه تبیین شده است.